

Список використаних джерел

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення 21.04.2025).
2. DOZORRO. Система моніторингу публічних закупівель. Режим доступу: <https://dozorro.org/> (дата звернення 21.04.2025).
3. Дія. Портал державних послуг. Режим доступу: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення 21.04.2025).
4. Програма розвитку ООН в Україні. Інструменти електронної демократії в Україні. Режим доступу: <https://www.ua.undp.org> (дата звернення 21.04.2025).
5. Ортіна Г. В. Цифрова трансформація публічного управління: перспективи відкритості та участі. *Публічне управління: теорія та практика*. 2023. №2(48). С. 15–22.

Науковий керівник: *Ортіна Г. В., д.н. з держ. Упр., професор кафедри М&А Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного*

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Ціль сталого розвитку №8: Гідна праця та економічне зростання

Семенюк А. В. alonasemenuk844@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Масштабні міграційні процеси, спричинені повномасштабним вторгненням Російської Федерації в Україну, суттєво змінили структуру ринку праці та зумовили низку соціально-економічних викликів. Вимушене переміщення значної частини працездатного населення спричинило скорочення трудових ресурсів, регіональні дисбаланси зайнятості, а також зростання рівня неформальної зайнятості. Разом із тим, ці зміни створюють потенціал для адаптації економіки до нових умов, сприяючи її трансформації та модернізації.

За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), станом на серпень 2024 року в Україні налічується 3,67 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО), тоді як 4,39 млн осіб повернулися до своїх домів після тимчасового переміщення. Найбільше ВПО приймають Харківська (13%) та Дніпропетровська (12%) області, що створює підвищене навантаження на їхню економіку та соціальну інфраструктуру. Основне джерело внутрішньої міграції — це Донецька область, звідки походить 24% усіх переміщених осіб. Значна частина ВПО (69%) планують залишатися у своєму поточному місці проживання довше ніж три місяці, що свідчить про довготривалий вплив переміщення на регіональну економіку. Водночас лише 14% розглядають можливість повернення, причому 63% з них готові повернутися лише після завершення активних бойових дій. Така ситуація вказує на необхідність адаптації місцевих ринків праці до нових демографічних умов, що включає створення робочих місць, розвиток програм перекваліфікації та розширення можливостей дистанційної зайнятості [1].

Втрата людського капіталу стає однією з найбільших загроз для української економіки. Працездатне населення або залишило країну, або змінило місце проживання, що спричиняє зниження рівня зайнятості у ключових секторах економіки. Найбільше страждають сфери малого та середнього бізнесу, що безпосередньо залежать від локального ринку праці. Крім того, війна спричинила переорієнтацію економіки на військові потреби. Це вплинуло на структуру зайнятості: з одного боку, спостерігається нестача кваліфікованих кадрів у таких галузях, як медицина, освіта, промисловість та високі технології; з іншого — зростає потреба у робочій силі у військово-промисловому комплексі, логістиці та сільському господарстві [2].

Одним із ключових наслідків міграційних процесів є підвищення рівня неформальної зайнятості, особливо серед ВПО. Це пов'язано як з відсутністю офіційних робочих місць у нових регіонах проживання, так і з економічними труднощами, які змушують населення шукати альтернативні джерела доходу. Неформальна зайнятість негативно впливає на рівень

соціального захисту працівників, зменшує обсяги податкових надходжень і створює ризики для макроекономічної стабільності країни.

Згідно з дослідженнями, 82% ВПО проживають поза своїм звичним місцем понад рік (у середньому 750 днів), що свідчить про тривалий характер впливу міграції на ринок праці. Важливим фактором є також міжнародна міграція: 9% ВПО хоча б 14 днів провели за кордоном після початку вторгнення, що підтверджує активний пошук економічних можливостей за межами України [1].

Стимулювання повернення трудових мігрантів, що передбачає розробку заходів, спрямованих на повернення висококваліфікованих спеціалістів та залучення їх до розвитку національної економіки. До таких заходів належить запровадження податкових пільг для працівників у стратегічно важливих галузях, надання фінансових стимулів та створення можливостей для підприємницької діяльності [3].

Підтримка бізнесу та створення робочих місць має відбуватися через залучення іноземних інвестицій, розвиток індустріальних парків і технологічних кластерів. Розширення програм фінансування малого та середнього бізнесу сприятиме створенню нових робочих місць і стабілізації економіки.

Інтеграція ВПО на ринку праці потребує програм перекваліфікації, розвитку дистанційної зайнятості та забезпечення соціальних гарантій. Доступ до житлових програм є важливим елементом їхньої соціально-економічної стабільності.

Міжнародна співпраця та економічна інтеграція є ключовими факторами відновлення ринку праці. Україна має отримувати фінансову допомогу від міжнародних партнерів, укладати угоди про трудову мобільність та реалізовувати інфраструктурні проєкти разом із країнами ЄС.

Підсумовуючи можна зазначити, що міграційні процеси суттєво трансформували ринок праці України, спричинивши кадровий дефіцит, регіональні диспропорції та зростання неформальної зайнятості. Відновлення ринку праці можливе лише за умов комплексного підходу, що включає стимулювання повернення трудових мігрантів, підтримку бізнесу, соціальну інтеграцію ВПО та міжнародну співпрацю. Реалізація цих заходів сприятиме стабілізації економічної ситуації, підвищенню рівня зайнятості та створенню стійкої основи для відбудови України у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Україна – Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні – Опитування загального населення | Displacement Tracking Matrix. International Organization for Migration. URL: <https://dtm.iom.int/es/reports/ukraina-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-naselennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo> (дата звернення 13.03.2025).
2. Регіональний бізнес під час війни в Україні. Kyivstar Business Hub – корпоративний блог для бізнесу. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/regionalnij-biznes-v-ukrayini-dosvid-mozhливosti-ta-pereshkodi> (дата звернення 13.03.2025).
3. Українські мігранти як рушійна сила національного відновлення: політика та ініціативи для стимулювання повернення до дому – "Нова Доба". "Нова Доба" – Київська обласна газета. URL: <https://novadoba.kiev.ua/archives/12982> (дата звернення 13.03.2025).

Науковий керівник: *Нехай В. В., д.е.н., доцент, професор кафедри Менеджменту Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного*